

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Кириченко В. В.

к.ф.-м.н., доцент
кафедри Інформаційних
технологій ДонДУУ

В роботі розглядаються основні проблеми і перспективи в інформаційному суспільстві України, а також значення Окинавської хартії для формування інформаційного простору країни.

Ключові слова: Окинавська хартія; інформатизація суспільства; інформаційна інфраструктура України; ІТ-технології.

В статье рассматриваются основные проблемы и перспективы в информационном обществе Украины, а также значение Окинавской хартии для формирования информационного пространства страны.

Ключевые слова: Окинавская хартия; информатизация общества; информационная инфраструктура; IT - технологии.

The main challenges and prospects in the information society in Ukraine, as well as the value of the Okinawa Charter for the development of the information space of the country are considered in paper.

Keywords: Okinawa Charter; information society; information infrastructure; IT - technology.

Постановка проблеми. Сьогодні величезна увага приділяється інформаційним і телекомунікаційним технологіям і тим змінам, які завдяки цим технологіям вже відбулися і будуть відбуватися надалі. Значення інформації та інформаційних технологій колосально зросла і відіграє особливу роль в сучасному світі.

Розвиток України як країни, здатної виступати у світовому просторі на рівних з країнами – лідерами, неможливо без подальшого розвитку інноваційних та інформаційних технологій. Однак інформаційний розвиток країни виражається не тільки в разових унікальних розробках, а й в готовності всіх членів суспільства до засвоєння нових можливостей інформаційної епохи.

Інформаційно-технологічна революція дає поштовх розвитку нового типу суспільства – інформаційного, або його ще називають суспільством знань.

Сучасні інформаційні технології глибоко проникають у всі сфери суспільного життя, генерують не тільки нові можливості у вирішенні різних проблем, а також і нові загрози.

Особливий характер новітніх глобальних трансформаційних процесів зумовлює потребу глибокого наукового осмислення, метою якого є оптимізація суспільного розвитку шляхом стратегічного моделювання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження даної проблеми здійснені в дослідженнях як вітчизняних, так і російських фахівців, у тому числі таких як К. А. Гуцал [1], в роботі якого розглянуто та проаналізовано основні положення Окінавської хартії глобального інформаційного суспільства, Г. Ю. Пожаріна, А. М. Поносов [2], П. А. Лебедев, С. І. Петухова та ін.

Мета статті. Розглянути основні проблеми та перспективи розвитку інформаційного суспільства України.

Виклад основного матеріалу дослідження. 22 липня 2000 року лідерами великої вісімки була підписана Окінавська Хартія глобального інформаційного суспільства, яка свідчить: «інформаційне суспільство, як ми його представляємо, дозволяє людям ширше використовувати свій потенціал і реалізовувати свої прагнення. Для цього ми повинні зробити так, щоб ІКТ служили досягненню взаємодоповнюючих цілей забезпечення стійкого економічного зростання, підвищення суспільного добробуту, стимулювання соціальної згоди і повної реалізації їх потенціалу в області зміцнення демократії, транспарентного і відповідального управління, міжнародного миру і стабільності. Досягнення цих цілей і рішення

виникаючих проблем зажадає розробку ефективних національних і міжнародних стратегій» [3].

Окінавська Хартія глобального інформаційного суспільства, відображає важливість, яку «Велика вісімка» надає розширенню доступу до інформаційних технологій. В Хартії висловлені зобов'язання країн G-8 (країн великої вісімки) з забезпечення загального доступу, причому реалізація багатьох ініціатив буде доручена спеціальній групі по комп'ютерним можливостях. Ця група «буде мобілізувати і координувати зусилля урядів, приватного сектору, фондаций, багатосторонніх і міжнародних інститутів, які направлені на скорочення «цифрового розколу», мовиться у Хартії.

31 липня 2000 року президент України Леонід Кучма підписав Указ «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет і забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні». Указ визначає основні цілі і завдання в розвитку українського сегменту Інтернет. Згідно документу, Президент бере на себе турботу про створення найближчим часом економічних, правових, технічних і інших умов для розвитку Інтернету в країні.

Ці заходи мають забезпечити як широкомасштабний доступ населення України до Інтернету, так і розвиток національних мережевих ресурсів. Велика увага приділяється і розвитку електронній комерції. Тим самим постіндустріальне розвиток було віднесено до числа національних інтересів України.

У цілому інформаційне суспільство класифікується як суспільство , в якому [2]:

– кожен член суспільства має можливість своєчасно і оперативно отримувати за допомогою глобальних інформаційних мереж повну і достовірну інформацію будь-якого виду та призначення

з будь-якої держави, перебуваючи при цьому практично в будь-якій точці географічного простору;

- реалізується можливість оперативної, практично миттєвої комунікації кожного члена суспільства як з кожним і кожного з усіма разом, так і певних груп населення з державними та громадськими структурами незалежно від місця проживання на земній кулі;

- трансформується діяльність засобів масової інформації (ЗМІ) за формами створення і поширення інформації, розвивається та інтегрується з інформаційними мережами цифрове телебачення. Формується нове середовище – мультимедіа, у якому поширюється також інформація з традиційних ЗМІ;

- зникають географічні та геополітичні кордони держав у рамках інформаційних мереж, відбувається «зіткнення» і «ломка» законодавств країн.

Одним з основних механізмів формування інформаційного суспільства є інформатизація, яка уявляє собою науково-технічний, організаційний і соціально-економічний процес створення оптимальних умов для задоволення інформаційних потреб і реалізації прав громадян, органів державної влади, організацій, громадських об'єднань на основі формування і використання інформаційних ресурсів із застосуванням сучасних інформаційних технологій.

В Україні існують умови для інтенсивного постіндустріального розвитку:

- швидкими темпами вдосконалюється інформаційна інфраструктура України як складова частина глобальної інформаційної інфраструктури, розвивається ринок послуг зв'язку;

- інформаційно-комунікаційні технології активно застосовуються в економічному, політичному соціальному і духовному житті суспільства;

- розвивається система правового регулювання відносин , пов'язаних із створенням та використанням інформаційно-комунікаційних технологій;

- в громадській думці складається розуміння необхідності інтенсифікації постіндустріального розвитку;

- прийнятий і реалізується ряд концептуальних і програмних документів з використання інформаційно-комунікаційних технологій у деяких важливих областях діяльності людини, суспільства і держави.

У той же час рівень розвитку української інформаційної інфраструктури, використання інформаційно-комунікаційних технологій у суспільному виробництві та державному управлінні не повною мірою відповідає завданням диверсифікації економіки, підвищенню конкурентоспроможності країни, добробуту і якості життя громадян, зміцнення обороноздатності і безпеки, а також істотно поступається розвиненим країнам світу.

Зберігається нерівність у доступі до інформації та доступі до інформаційно-комунікаційних технологій різних груп населення та регіонів, яке все більше перетворюється на чинник, що гальмує соціально-економічний розвиток суспільства. Практично відсутнє виробництво конкурентоспроможної продукції мікроелектронної промисловості, телекомунікаційного обладнання і засобів обчислювальної техніки, в результаті чого залежність розвитку української інформаційної інфраструктури від поставок зарубіжних інформаційно-комунікаційних технологій значно перевищує критичний рівень.

Система освіти і науки не може в необхідному обсязі забезпечити якісне відтворення трудових ресурсів, необхідне для підвищення конкурентоспроможності країни в умовах постіндустріального розвитку. Повільно реалізуються роботи з використання інформаційно-

комунікаційних технологій для збереження культурної спадщини. Сформована до теперішнього часу система забезпечення інформаційної безпеки країни в недостатній мірі здатна протистояти сучасним загрозам, пов'язаним з використанням можливостей інформаційно-комунікаційних технологій у терористичних та інших злочинних цілях. Незадовільно налагоджена координація діяльності державних органів і недержавних організацій в галузі забезпечення безпеки інформаційних і комунікаційних систем, які використовуються на ключових об'єктах інфраструктури країни.

В таких умовах виникла необхідність вироблення документа, який більш детально визначив би систему заходів щодо прискореного просування до розвиненого інформаційного суспільства, яка призвела до створення проекту «Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні».

Основна ідея проекту стратегії полягає в тому, щоб, використовуючи наявний політичний і ресурсний потенціал російської держави і суспільства, створити умови для прискорення постіндустріального розвитку держави, надати цьому процесу нову якість. При цьому держава не прагне забезпечити повний і всеосяжний контроль у всіх сферах життєдіяльності, де широко застосовуються інформаційно-комунікаційні технології.

У проекті стратегії визначені цілі та принципи розвитку інформаційного суспільства в державі, які спрямовані на поліпшення якості життя громадян, підвищення конкурентоспроможності країни, її безпеки, розширення взаємовигідного міжнародного співробітництва.

Проект стратегії покликаний реалізувати основні положення Окинавської хартії, Женевського (2003 рік) та Туніського (2005 рік) всесвітніх самітів з питань інформаційного суспільства, Європейської стратегії взаємодії (2008 рік), рамкових європейських.

15 травня 2013 кабінет міністрів України затвердив Стратегію розвитку інформаційного суспільства в державі, яка встановлює загальні стратегічні орієнтири розвитку до 2020 року [4].

Найважливішими пріоритетами стратегії є:

- реалізація на практиці конституційних прав громадян на доступ до інформації;
- забезпечення рівних можливостей для отримання базових послуг зв'язку незалежно від території чи регіону, де проживають наші громадяни;
- стимулювання подальшого поширення і масового застосування інформаційних технологій у соціально-економічній сфері.

В рамках Стратегії передбачається забезпечити розвиток цифрової інфраструктури широкопasmового доступу населення до мережі Інтернет на всій території держави.

Найближчим часом має стартувати масштабна програма модернізації мережі телерадіомовлення, її виконання дозволить гарантувати прийом соціального пакету телепрограм на всій території, насамперед у сільській місцевості і віддалених районах.

Планується забезпечити 100-відсотковий рівень доступності для громадян базових телекомунікаційних послуг на всій території країни, а також у три рази збільшити кількість користувачів послуг широкопasmового доступу до мережі Інтернет.

Доступ до відкритих державних інформаційних ресурсів, розміщених в системі Інтернет, повинен охопити не менше 80 % населених пунктів.

Ключова роль відводиться використанню інформаційних технологій в державному управлінні.

Планується створити систему координації відомчих програм і єдину інфраструктуру електронного міжвідомчої взаємодії. Крім того, буде забезпечено впровадження електронних освітніх ресурсів у процеси навчання в школах, що дозволить значно поліпшити якість освіти та забезпечити рівні умови навчання на території всієї країни. Планується проведення роботи з переведення в цифровий формат документів, що мають культурну цінність, формуванню електронних бібліотек і розвитку Інтернет-ресурсів в культурній сфері для забезпечення доступності бібліотечних фондів більшості населення.

У сфері науки важливим завданням є об'єднання в єдину інформаційну мережу всіх вищих навчальних закладів та провідних наукових центрів для організації обміну результатами наукових досліджень.

Планується забезпечити у повному обсязі навчальні заклади комп'ютерними комплексами та мультимедійним обладнанням;

Для підвищення якості наданої медичної допомоги населенню, що проживає у віддалених і важкодоступних місцях, пропонується забезпечити розвиток телемедицини. Планується створення єдиної (інтегрованої) інформаційно-аналітичної системи обліку стану здоров'я громадян України, а також іноземців та осіб без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах, на основі електронної ідентифікації пацієнтів у закладах охорони здоров'я, збору даних профілактичних обстежень з метою подальшого використання в аналітичних, експертних і статистичних системах.

Повинна бути забезпечена конкурентоспроможність вітчизняного виробництва у сфері ІТ. Створювані технопарки нададуть інфраструктурну підтримку і необхідні умови для розвитку високотехнологічних підприємств. З метою просування високотехнологічної продукції на міжнародний ринок пропонується

розробити спеціальну програму і скоординувати її на міждержавному рівні.

Головним результатом Стратегії стане реальне підвищення якості життя населення, формування відкритого суспільства та створення умов для подальшого розвитку демократичних процесів у нашій країні.

Висновки. Окінавська хартія дала поштовх пошукам нових шляхів подолання нерівномірного розвитку інформаційних і комунікаційних технологій, що заважає процесам глобалізації. Проте варто зазначити, що успішне вирішення цієї проблеми і терміни її реалізації залежать не тільки від активності країн-лідерів у галузі нових технологій, а, в першу чергу, від самих країн, що розвиваються. Тобто від того, наскільки успішно вони зможуть скористатися інформаційною революцією як унікальним шансом для необхідного прориву.

Список літератури

1. Гуцал К.А. Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства в контексті світових глобалізаційних процесів / К.А. Гуцал // Держава та регіони, серія Соціальні комунікації. – 2010. – №1. – С. 11-15.
2. Пожарина Г.Ю. Стратегия внедрения свободного программного обеспечения в учреждениях образования / Пожарина Г.Ю., Поносков А.М. – М.: БИНОМ. Лаборатория знаний, 2008. – 152 с.
3. Окинавская хартия глобального информационного общества [Електроний ресурс]: міжнародний документ от 22.07.2000 – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/998_163.
4. Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні [Електроний ресурс]: розпорядження кабінету міністрів України від 15.05.2013 р. № 386-р – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80>.